

Nieuw Nederlands

TLPST

Lesbrief nummer 10 – september 2014

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@tlpst.nl.

Op 15 manieren praten over vis

Ieder mens praat weer nét een beetje anders. Hoeveel verschillende dialecten, accenten en andere manieren van praten ken jij? En kun je die ook nadoen?

> [Lees verder](#)

Dik woordenboek is jarig

Ken je Johan Hendrik van Dale? Hij was 150 jaar geleden onderwijzer in het stadje Sluis in Zeeuws-Vlaanderen. Aan hem hebben we de 'Dikke Van Dale' te danken.

> [Lees verder](#)

Lees je beter op papier?

Steeds meer mensen lezen boeken op een e-reader. Maar onthouden ze dan wel goed wat ze lezen?

> [Lees verder](#)

Facebook en Twitter helpen bedreigde talen

Er worden op de wereld zo'n 6000 talen gesproken. Heel veel van die talen zijn bijna uitgestorven. Maar misschien kunnen Facebook en Twitter ze helpen redden.

> [Lees verder](#)

Op 15 manieren praten over vis

Ieder mens praat weer nét een beetje anders. Hoeveel verschillende dialecten, accenten en andere manieren van praten ken jij? En kun je die ook nadoen?

Sommige mensen hebben een bijzonder talent om het accent van andere mensen na te doen. Lucas Verweij is zo iemand. [In deze video](#) hoor je hem praten over een onduidelijk vishandeltje. Hij doet niet alleen dialecten na, zoals het Rotterdams en het Zeeuws, maar bijvoorbeeld ook het accent waarmee Duitsers en Amerikanen Nederlands spreken. Ook imiteert hij de aparte manier van praten van advocaten, managers en studenten. Herken je de accenten allemaal?

“Nee, ik zit nou in de vishandel.”

Vragen

- 1 Welk accent kun jij zelf goed nadoen?
- 2 Heb je in dit filmpje een accent gemist? Zo ja, welk?
- 3 Wat is een dialect?
- 4 Welke dialecten doet Lucas Verweij na?
- 5 Lucas Verweij doet niet alleen accenten en dialecten na, hij spreekt ook een paar andere ‘talen’. Welke zijn dat?
- 6 Wat valt je op aan de taal van de manager?
- 7 Hoe doet Lucas Verweij de advocaat na?
- 8 Stel je voor dat Lucas Verweij de taal van 14-jarige scholieren na zou doen. Hoe zou zijn taalgebruik dan klinken? Welke woorden zou hij gebruiken? Hebben zulke scholieren ook een bepaald accent?
- 9a Maak groepjes van 4, en doe één voor één een accent of dialect na. Kunnen de anderen raden welk accent of dialect het is?
- 9b Kies de persoon uit jullie groepje die de beste imitatie doet. Deze leerling laat die imitatie dan nog een keer horen voor de hele klas.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Dik woordenboek is jarig

Ken je Johan Hendrik van Dale? Hij was 150 jaar geleden onderwijzer in het stadje Sluis in Zeeuws-Vlaanderen. Aan hem hebben we de 'Dikke Van Dale' te danken.

In zijn vrije tijd stelde Johan Hendrik van Dale een dik woordenboek samen. Dat werd zo beroemd dat we het nog altijd de 'Dikke Van Dale' noemen. Tegenwoordig maakt uitgeverij Van Dale ook allerlei andere woordenboeken, op papier en online. Dit jaar viert het bedrijf feest omdat 'de Dikke' 150 jaar bestaat. Taaldeskundige Wim Daniëls vertelt [in een interview](#) over de geschiedenis van dit woordenboek.

Johan Hendrik van Dale (1828-1872)

Vragen

- 1 Bekijk het filmpje. Waarom kreeg het woordenboek pas later de naam 'Van Dale'?
 - 2 De 'Dikke Van Dale' is tegenwoordig niet meer alleen in papieren vorm te krijgen. Welke andere vormen bespreekt Wim Daniëls in het filmpje?
 - 3 Wat denk jij: zal het papieren woordenboek uiteindelijk helemaal verdwijnen of zal het altijd blijven bestaan? Geef een argument voor je antwoord.
 - 4 Er komen telkens nieuwe woorden bij in de Nederlandse taal. Woorden als *whatsappen* of *streamen* bijvoorbeeld. Denk je dat de Van Dale daardoor ook steeds dikker zal worden? Leg je antwoord uit.
 - 5 Schrijf 10 woorden op die nog maar kort bestaan. Zoek op www.vandale.nl op of ze al in het woordenboek staan.
- 5a** Zo ja, schrijf achter elk woord wat het volgens Van Dale betekent. Ben je het met de uitleg eens? Leg je antwoord uit.
- 5b** Zo nee, bedenk dan zelf een uitleg die Van Dale zou kunnen gebruiken.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Lees je beter op papier?

Steeds meer mensen lezen boeken op een e-reader. Maar onthouden ze dan wel goed wat ze lezen?

Wetenschappers van de universiteit van Stavanger in Noorwegen deden er onderzoek naar. Ze lieten 25 mensen twee teksten op een e-reader lezen, en 25 mensen dezelfde twee teksten op papier. Het resultaat: mensen die de papieren versies lazen, bleken de teksten beter te begrijpen. Waarom? De onderzoekers denken dat je je door het 'ervaren' van het papier [meer bewust](#) bent van de lengte en de opbouw van de tekst.

Vragen

1 Heb je al eens iets op een e-reader gelezen? Zo ja, wat vond je ervan? Lees de tekst '[Boek beklijft beter dan e-reader](#)'.

2 Hoe kwamen de onderzoekers tot hun conclusie?

Wat leest beter, boek of scherm?

3a Welke kanttekening plaatst de schrijver van de tekst bij het onderzoek?

3b Waarom plaatst de schrijver deze kanttekening? Volgens de tekst bleek uit eerder onderzoek ook dat scholieren beter scoren op begrijpend lezen als zij van papier lezen in vergelijking met scholieren die een pdf op de computer lezen. Werk in viertallen.

4a Als jullie klas ditzelfde onderwerp wil onderzoeken, hoe kunnen jullie de klas dan het best in tweeën verdelen? Geef argumenten voor jullie verdeling.

4b Zijn er andere dingen waar jullie op zouden moeten letten om het onderzoek betrouwbaar te houden? Denk aan de plaats waar het onderzoek plaatsvindt, het tijdstip, de moeilijkheid van de tekst, etc.?

4c Deel de antwoorden op 4a en 4b met de hele klas. Als groepjes andere ideeën hebben, discussieer dan net zolang tot jullie het als klas eens zijn over de uitkomst. Zorg dat uiteindelijk de basis voor een betrouwbaar onderzoekje op het bord staat.

4d Voer het onderzoek met de klas uit. Bespreek de resultaten van jullie onderzoek en vergelijk deze met de resultaten van het onderzoek uit de tekst.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Facebook en Twitter helpen bedreigde talen

Momenteel zijn er op de wereld ongeveer 6000 verschillende talen. Heel veel van die talen zijn 'kleine talen': ze worden maar door kleine aantallen mensen gesproken, bijvoorbeeld in het Amazonegebied in Brazilië, of in Afrika. Die mensen willen vaak liever dat hun kinderen een 'grotere' taal leren, en daarom zijn veel kleine talen bedreigd: over honderd jaar zijn er van de 6000 talen misschien nog maar 600 over.

Of zouden sociale media zoals Twitter en Facebook daar misschien nog verandering in kunnen brengen? Die sites zijn vaak ook beschikbaar in allerlei kleinere talen, zoals het Aymara, een indianentaal uit Bolivia. En dat stimuleert mensen om in die taal te gaan twitteren.

[In dit artikel](#) lees je hoe die kleine talen op de sociale media terecht komen.

Twitteren kan ook in 'kleine talen'

Vragen

- 1 Wat zijn bedreigde talen?
- 2 Noem twee voorbeelden van grote talen.
- 3 Denk je ook dat er over honderd jaar veel minder talen over zijn? Leg je antwoord uit met minstens twee duidelijke argumenten.
- 4 Volgens het artikel kunnen websites als Twitter en Facebook ervoor zorgen dat kleine talen niet verdwijnen. Hoe doen deze websites dat?
- 5 Hoe denk je dat het met het Nederlands zal gaan? Blijft deze taal altijd bestaan? Leg je antwoord uit.
- 6a Twitter en Facebook kunnen dus bijdragen aan het behoud van kleine talen. Bedenk nog minstens twee aspecten waar Twitter en Facebook goed voor zijn.
- 6b Wissel met de klas antwoorden uit. Heeft iedereen ongeveer hetzelfde idee over Twitter en Facebook?

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij het eerste onderwerp

- 1 Eigen antwoord.
 - 2 Bijvoorbeeld: Gronings, Drents en Westfries.
 - 3 Een dialect is een taal van een streek of plaats die verschilt van de algemene landstaal. Gronings is bijvoorbeeld een dialect in Nederland.
 - 4 Zeeuws, Limburgs, Vlaams en Achterhoeks, plus de stadsdialecten Amsterdams, Rotterdams en Utrechts.
 - 5 De taal van de managers, de taal van de studenten, de taal van advocaten?
 - 6 De manager gebruikt allemaal populaire woorden en uitdrukkingen.
 - 7 De advocaat praat ingetogen, langzaam en langdradig.
 - 8 t/m 9b Eigen antwoord.
-

Antwoorden bij het tweede onderwerp

- 1 Het werd na een paar drukken *Van Dale groot woordenboek van de Nederlandse taal* genoemd naar Johan Hendrik van Dale, die de eerste druk van het woordenboek heel goed had verbeterd.
 - 2 Hij noemt onder meer de elektronische en de online versie.
 - 3 t/m 5 b Eigen antwoord.
-

Antwoorden bij het derde onderwerp

- 1 Eigen antwoord.
 - 2 De proefpersonen werd gevraagd om 14 gebeurtenissen uit het verhaal in de juiste volgorde te plaatsen. De mensen die de papieren versie lazen, konden dit beter dan zij die het verhaal op de e-reader lazen.
 - 3a Dat in de Kindle groep slechts 2 mensen vertrouwd waren met het lezen via een e-reader.
 - 3b Omdat mensen die vaker op een e-reader lezen er ook meer vertrouwd mee zijn en daardoor mogelijk hoger zouden scoren.
 - 4a t/m 4d Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het vierde onderwerp

- 1 Dit zijn talen die steeds minder worden gesproken en daardoor dreigen uit de sterven.
 - 2 De meestgesproken taal is het Chinees. Andere grote talen zijn Engels, Russisch, Arabisch, Spaans, Portugees, Hindi, Duits en Japans.
 - 3 Eigen antwoord.
 - 4 Er worden vertaaltools aangeboden waarmee mensen deze websites kunnen aanpassen aan hun eigen taal.
 - 5 t/m 6b Eigen antwoord.
-